

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

> Retouradres Postbus 90801 2509 LV Den Haag

Nationale Ombudsman en Kinderombudsvrouw
t.a.v. dhr. R. van Zutphen en mw. M. Kalverboer
Postbus 93122
2509 AC Den Haag
2509 AC93122

Postbus 90801
2509 LV Den Haag
Parnassusplein 5
T 070 333 44 44
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
2020-0000133088

Uw referentie
201910874

Datum 19 oktober 2020
Betreft Reactie op uw brief over knelpunten toeslag bij
gehuwden met een AWIR-partner

Geachte heer van Zutphen en mevrouw Kalverboer,

Met uw brief over "Knelpunten Kinderopvangtoeslag en Kindgebonden budget" van 7 februari jl. vraagt u aandacht voor situaties waarin het partnerbegrip, zoals dat is vastgelegd in de AWIR, voor beide toeslagen in individuele situaties volgens u tot een onredelijke uitkomst leidt. Dank voor het onder de aandacht brengen van deze knelpunten. Ook ik zie dat de regels rondom toeslagen in sommige gevallen ongewenste effecten hebben voor burgers. U geeft voorbeelden van huwelijkspartners die geen gemeenschappelijk huishouden voeren, omdat de partner gedetineerd is, in het buitenland verblijft of in een instelling verblijft en daardoor in sommige opzichten als een éénoudergezin functioneren. Als laatste noemt u de situatie van partners die arbeidsongeschikt zijn, voor wie dit ook kan opgaan. U verzoekt om met een landelijke regeling te komen voor gehuwden met een partner in detentie of in een verzorgingsinstelling, omdat deze situaties goed zijn af te bakenen. U geeft aan dat u zich kunt voorstellen dat de andere genoemde situaties lastiger te realiseren zijn en nadere uitwerking vergen.

Ik kan u melden dat er de afgelopen periode hard is gewerkt om de door u gesignaleerde knelpunten, voor zover mogelijk, te verhelpen. Allereerst ben ik blij dat u voorstander bent van het wetsvoorstel waarin de aanspraak op kinderopvangtoeslag voor huishoudens waarvan één van de partners een permanente indicatie vanuit de Wet langdurige zorg (Wlz) heeft. Inmiddels heeft u, bij gelegenheid van het indienen van de begroting met Prinsjesdag, kunnen vernemen dat er met het wetsvoorstel verbetering uitvoerbaarheid toeslagen¹ ook aanpassingen in het partnerbegrip worden voorgesteld.

Ouders met kinderen kunnen in aanmerking komen voor een bijdrage in de kosten voor kinderen (kindgebonden budget) en de kosten voor kinderopvang (kinderopvangtoeslag). Het uitgangspunt om in aanmerking te komen voor de kinderopvangtoeslag is dat beide ouders werken of een traject naar werk volgen. Alleenstaande ouders kunnen voor het kindgebonden budget een verhoging krijgen; de zogenaamde alleenstaande ouderkop (ALO-kop). U benoemt een

¹ Kamerstukken II, 2019/2020, 35574, nr. 3

aantal knelpunten ten aanzien van deze twee toeslagen. Voor twee van de door u genoemde situaties, te weten gezinnen met een partner in detentie of met een partner in een verpleeghuis, wordt door dit kabinet beoogd de aanspraak op de toeslagen te verbeteren.

Met deze brief geef ik u per doelgroep en/of knelpunt de stand van zaken.

Datum

19 oktober 2020

Onze referentie

2020-0000133088

Partner in een verpleeghuis of met een Wlz-indicatie

Het wetsvoorstel verbetering uitvoerbaarheid toeslagen beoogt dat ouders met een partner in een verpleeghuis kunnen verzoeken om voor de toeslagen niet meer als gehuwd te worden aangemerkt. Omdat zij hierdoor niet meer als partners worden gezien, ontstaat er voor deze groep ouders recht op de ALO-kop binnen het kindgebonden budget. Door deze wijziging kan de werkende ouder eveneens aanspraak maken op kinderopvangtoeslag.

Daarnaast is onlangs een wetsvoorstel naar de Tweede Kamer gestuurd waarin wordt geregeld dat huishoudens waarin de ene ouder werkt en de andere ouder een permanente Wlz-indicatie heeft, ook recht op kinderopvangtoeslag krijgen. Ik ben blij dat met deze wijziging de situatie voor ouders in een dergelijke positie verbetert. In de situatie dat de partner met een Wlz indicatie thuis woont en niet in een verpleeghuis is opgenomen, wordt de partner voor de toeslagen niet als alleenstaand aangemerkt.

Detentie en kinderopvangtoeslag (en kindgebonden budget)

In het wetsvoorstel verbetering uitvoerbaarheid toeslagen wordt ook geregeld dat de arbeidseis voor de kinderopvangtoeslag niet geldt als één van de partners langer dan een jaar in detentie zit. Deze huishoudens, waarin de andere partner werkt en het huishouden runt, komen dan dus voortaan ook in aanmerking voor kinderopvangtoeslag. Ik verwacht dat deze wijziging ertoe bijdraagt dat een aantal schrijnende situaties verminderd wordt.

In tegenstelling tot wat geldt voor de kinderopvangtoeslag, blijft het recht op kindgebonden budget bestaan in het geval van een gedetineerde huwelijkspartner. Als het inkomen van de gedetineerde partner wegvalt, ontvangt het gezin in de huidige situatie een hoger bedrag aan kindgebonden budget. De ALO-kop blijft vooralsnog voorbehouden aan alleenstaanden.

De huwelijkspartner woont in het buitenland

Voor de gehuwden met een huwelijkspartner die in het buitenland binnen de EU woonachtig is, geldt dat er recht bestaat op kinderopvangtoeslag. Dan moeten beide partners wel werken of een traject naar werk volgen. Indien de partner buiten de EU woont of werkt, bestaat er geen recht op kinderopvangtoeslag, maar kan er wel recht bestaan op kindgebonden budget. In dat geval telt (het inkomen van) de partner wel mee voor de berekening van de hoogte van deze toeslag. Hierbij gelden dezelfde voorwaarden als voor huishoudens waarvan beide ouders in Nederland woonachtig zijn. Zo heeft een ouder met een huwelijkspartner geen recht op de ALO-kop.

Er is een oplossing gevonden voor statushouders met nareizende partners die in sommige gevallen de ALO-kop kregen toegekend en die dit later terug moesten betalen. Dit voorschot wordt inmiddels niet meer automatisch verstrekt zodat er geen toeslagschuld kan ontstaan.

De partner is arbeidsongeschikt

Indien de partner arbeidsongeschikt is, bestaat er geen recht op kinderopvangtoeslag. Deze groep is minder uniform dan sommige van de hierboven genoemde groepen, waardoor het niet met zekerheid te zeggen is dat deze ouder niet in staat is om voor zijn of haar kinderen te zorgen. Wel kan het gezin bij het wegvallen van inkomen, recht krijgen op hogere andere toeslagen, waaronder een hoger kindgebonden budget.

Datum

19 oktober 2020

Onze referentie

2020-0000133088

Voor situaties waarin er geen recht op kinderopvangtoeslag bestaat, zoals in de hierboven genoemde situaties, blijft Sociaal medische Indicatie (SMI) de aangewezen route voor ouders om, vanwege een sociale of medische reden, een tegemoetkoming van de gemeente te krijgen in de kosten voor kinderopvang. U geeft in uw brief aan SMI een schijnoplossing te vinden voor ouders en u roept op een landelijke regeling voor de genoemde groepen mogelijk te maken. Ik betreur dat u dit ziet als een schijnoplossing. Er is bewust gekozen, om via gemeenten middelen ter beschikking te stellen om ouders die vanwege een sociale of medische indicatie niet in staat zijn om voor hun kinderen te zorgen, tegemoet te komen in de kosten van kinderopvang. Dit omdat een gemeente dichterbij de burgers staat en daarmee het beste in staat is maatwerk te bieden. De redenen waardoor en de periode waarin ouders niet in staat zijn om te werken, of voor hun kinderen te zorgen, kunnen sterk verschillen. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer een ouder een GGZ-dagbehandeling volgt om te herstellen van een depressie, een burn-out heeft (gehad), of intensief moet revalideren. Gemeenten kunnen rekening houden met deze verschillende situaties en een passend aanbod doen aan ouders. Daarom zijn gemeenten verantwoordelijk voor een zorgvuldige vormgeving van SMI in hun gemeente en bepalen zij wie in aanmerking komt voor SMI. Gemeenten hebben beleidsvrijheid in de vormgeving van hun SMI-beleid en de gestelde eisen. Het kan daardoor voorkomen dat de invulling van het gemeentelijk beleid rondom SMI per gemeente verschilt. Op dit moment wordt er vanuit mijn ministerie onderzoek gedaan naar hoe gemeenten SMI hebben ingericht en in hoeverre zij met SMI voldoende mogelijkheden zien om ouders in lastige situaties te helpen. De onderzoekers bevragen ook indicatiestellers en ouders. De resultaten van dit onderzoek worden naar verwachting voor het kerstreces naar de Tweede Kamer gestuurd.

Tot slot

Er is, mede dankzij de signalen die u daarover heeft afgegeven, het afgelopen jaar veel inzet geweest om het aantal schrijnende situaties als gevolg van het toeslagenstelsel te verminderen. Tegelijkertijd zijn er binnen het huidige stelsel beperkingen aan de mate waarin die schrijnende situaties kunnen worden voorkomen. Het kabinet heeft naar aanleiding van het IBO Toeslagen geconcludeerd dat het huidige stelsel voor een te grote groep mensen niet goed werkt. Om die reden onderzoekt het kabinet opties voor een alternatief toeslagenstelsel. Dat neemt niet weg dat het kabinet blijft kijken of er op kortere termijn oplossingen mogelijk zijn voor situaties waarin het huidige stelsel ongewenst uitpakt voor burgers. Waar nodig zal hier nader onderzoek naar worden gedaan. Samen met het ministerie van Financiën onderzoeken we bijvoorbeeld voor het huidige toeslagenstelsel de verdere mogelijkheden voor verbetering van het partnerbegrip in samenhang met het partnerbegrip in het fiscale stelsel.

Voor een overzicht van de oplossingen voor andere knelpunten in de Toeslagen wil ik u verwijzen naar de reactie van de staatssecretaris van Financiën op de motie Weyenberg/Omtzigt².

Datum

19 oktober 2020

Onze referentie

2020-0000133088

Met vriendelijke groet,
de Staatssecretaris van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid,

B. van 't Wout

² Kamerstukken II, 2020/2021, 31066, nr. 670